

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1935.

Första kammaren.

Nr 36.

Tisdagen den 28 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 12 på dagen.

Justerades protokollen för den 22 och den 23 innevarande månad.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 236, i anledning av väckt motion angående ersättning av statsmedel för skada, ådragen vid fullgörande av medborgerlig förpliktelse enligt brandstadgan m. m.;

nr 255, i anledning av väckta motioner om tillgodoräkning av tjänstgöring såsom vaktmästare hos riksdagen vid placering i löneklass hos verk och inrättningar, som tillhöra statsförvaltningen; samt

nr 259, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.

Anmälades och godkändes sammansatta stats- och första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 260, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av landsfogdebefattningarna; och

nr 261, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ersättning av statsmedel för skada vid biträde åt ordningsmakten m. m.

Vid föredragning av konstitutionsutskottets memorial nr 20, angående arvode åt professoren jur. dr H. G. F. Sundberg, vilken inom utskottet biträtt vid behandlingen av viss fråga, bifölls vad utskottet i detta memorial hemställt.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets utlåtanden nr 135—142, bevillningsutskottets betänkanden nr 53—59 och bankoutskottets utlåtanden nr 65—70.

Vid föredragning av bankoutskottets memorial nr 71, angående ersättning åt av bankoutskottet anlitat biträde vid behandling av vissa ärenden, bifölls vad utskottet i detta memorial hemställt.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran första lagutskottets utlåtanden nr 50 och 51, andra lagutskottets utlåtanden nr 29—35 samt jordbruksutskottets utlåtanden nr 79—82.

Herr **förste vice talmannen** erhöll på begäran ordet och yttrade: Jag ber att få hemställa, herr talman, att på morgondagens föredragningslista bland två gånger bordlagda ärenden först måtte uppsättas bankoutskottets utlåtande nr 69 och samma utskotts utlåtande nr 70 samt vidare att på lördagens föredragningslista bland två gånger bordlagda ärenden först uppföres andra lagutskottets utlåtande nr 29 och därefter samma utskotts utlåtanden nr 30, 31 och 32.

Denna hemställan bifölles.

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåtanden och memorial:

nr 143, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till lånefonden för bostadsbyggande i städer och stadslänkande samhällen samt anslag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden jämte i ämnet väckta motioner;

nr 144, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till främjande av bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer, jämte i ämnet väckta motioner;

nr 145, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av en lånefond för lantarbetarbostäder; och

nr 146, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om ändrade grunder för rundradioverksamheten;

första lagutskottets utlåtande nr 52, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ungdomsfängelse m. m. ävensom en i ämnet väckt motion; samt

första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 9, i anledning av väckt motion om åtgärder för åstadkommande av ökad utskeppning av lapp-landsmalm över svensk hamn.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 12.15 på dagen.

In fidem
G. H. Berggren.

Onsdagen den 29 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Upplästes följande i anledning av riksdagens 500-årsjubileum inkomna telegram och hälsningar:

Köbenhavnhof ²⁸/₅ 1935.

Riksdagens Formand, Stockholm.

Jeg udtaler mine bedste ønsker i anledning af jubilæet.

Christian R.

London ²⁸/₅ 1935.

M. Hansson, Swedish Prime Minister, Stockholm.

It gives me great pleasure to convey to you in the name of His Majesty's Government in the United Kingdom our very hearty congratulations to the Swedish Parliament, which for five hundred years has rendered such valuable services to the cause of constitutional liberty.

Ramsay MacDonald.

(Det är mig en stor glädje att i brittiska regeringens namn till Eder framföra våra hjärtligaste lyckönskningar till den svenska riksdagen, som under 500 år gjort den konstitutionella frihetens sak så värdefulla tjänster.)

Bruxelles ²⁷/₅ 1935.

Monsieur le Président de la Première Chambre du Riksdag, Stockholm.

Le Sénat de Belgique est heureux d'adresser à la Première Chambre du Riksdag de Suède ses chaleureuses félicitations à l'occasion du 500e anniversaire du Parlement Suédois. Interprètes des sentiments du Sénat de la nation belge tout entière nous exprimons à Votre Excellence nos vœux les plus cordiaux pour que sous la sage et effective action de votre parlement le peuple suédois continue à jouir de ses libertés dans la paix et la prospérité.

Le Président du Sénat

Maurice Lippens.

(Belgiens senat har glädjen att till den svenska riksdagens första kammare framföra sina varma lyckönskningar i anledning av den svenska riksdagens 500-årsjubileum. Tolkande senatens och hela det belgiska folkets känslor uttala vi till Eders Excellens våra hjärtligaste förhoppningar, att det svenska folket måtte under Eder riksdags visa och handlingskraftiga ledning allt framgent få njuta sin frihet i fred och lycka.)

Warszawa ²⁸/₅ 1935.

Excellence Vennersten, Président de la Première Chambre, Riksdag,
Stockholm.

A l'occasion de la belle fête de la cinquantième anniversaire du Riksdag au nom du Sénat Polonais je prie Votre Excellence d'agréer les vœux et félicitations les plus sincères.

Wladyslaw Raczkiewicz.
Maréchal du Sénat.

(I anledning av det vackra firandet av riksdagens 500-åriga tillvaro beder jag i polska senatens namn Eders Excellens att mottaga de uppriktigaste välgångsönskningar.)

Wien, Haus der Bundesgesetzgebung ²⁴/₅ 1935.

Excellenz Vennersten, Stockholm, Riksdag.

Als Präsident des Österreichischen Bundestages bitte ich Euer Excellenz anlässlich 500-jährigen Jubiläums Schwedischen Reichstages meine und des Bundestages aufrichtigsten Wünsche entgegenzunehmen.

Rudolf Hoyos.

(I egenskap av president för den österrikiska förbundsdagen beder jag Eders Excellens mottaga mina och förbundsagens uppriktigaste lyckönskningar i anledning av den svenska riksdagens 500-årsjubileum.)

Genève ²¹/₅ 1935.

Bergmann, Karlbergsvägen 48, Stockholm.

Veillez transmettre au Parlement Suédois les félicitations de l'Union Interparlementaire pour son 500me anniversaire et ses vœux pour la prospérité des libres institutions de la Suède.

Carton de Wiart.
Président.

Boissier.
Secrétaire général.

(Hav godheten att till den svenska riksdagen framföra interparlamentariska unionens lyckönskningar på 500-årsdagen och dess välgångsönskningar för Sveriges fria institutioner.)

Härnösand ²⁷/₅ 1935.

Talmannen, Riksdagens första kammare, Stockholm.

Härnösands Stadsfullmäktige frambär sina hjärtliga lyckönskningar med anledning af riksdagens 500-årsjubileum.

Stadsf. ordf.

Skanör ²⁸/₅ 1935.

Riksdagen, Stockholm.

Staden Skanör med Falsterbo bringar riksdagen sin värdsamma hyllning vid 500-årsjubileet.

Ragnar Elg.

Erik Torslow.

Sveriges Landstormsföreningars Centralförbund sänder Riksdagen sina lyckönskningar på bemärkelsedagen.

Stockholm den 28 maj 1935.

J. Nauckhoff.
Centralförbundets ordförande.

G. Lindström.
Verkställande utskottets ordförande.

H. Holmquist.
Centralförbundets sekreterare.

Chicago, Ill.

Sveriges Riksdag.

Mottag vår enkla hyllning på jubileumsdagen.

Föreningen Hälsingarna.

Herr **förste vice talmannen** erhöll ordet och anförde: Herr talman! Jag ber att få hemställa, att kammaren måtte besluta att uppdraga åt sin talman att å dess vägnar frambära sitt tack för dessa hälsningar och hyllningar.

Härtill lämnade kammaren sitt enhälliga bifall.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets utlåtanden och memorial nr 143—146, första lagutskottets utlåtande nr 52 och första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 9.

Föredrogos ånyo bankoutskottets utlåtanden:

nr 69, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt befrielse för riksbanken från skyldighet att inlösa av banken utgivna sedlar med guld; och

nr 70, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående rätt för Konungen att i vissa fall inställa tillämpningen av 13 § andra stycket lagen för Sveriges riksbank den 30 juni 1934 och av §§ 9 och 17 lagen om rikets mynt den 30 maj 1873.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av statsutskottets utlåtande nr 127, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till pressattachéer, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 128, i anledning av väckta motioner om anslag till svensk-internationella pressbyrån.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Roos* och *A. Nylander* (nr 7) och den andra inom andra kammaren av herrar *Lithander* och *E. Nylander* (nr 21), hade hemställts, att riksdagen ville besluta dels att för innevarande budgetår tillerkänna svensk-internationella pressbyrån ett anslag av 15,000 kronor, att uppföras i tilläggsstat till budgeten, och dels att för budgetåret 1935—1936 anslå för byråns verksamhet enahanda belopp, att uppföras i samma års budget.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet på åberopade grunder hemställt, att förevarande motioner (I: 7 och II: 21) icke måtte av riksdagen bifallas.

Reservation hade anförts av herrar *Johansson* i Fredrikslund, *Bergqvist*, *Borell*, *Vollrath Tham*, *Magnusson* i Skövde, *Holmgren* och *Persson* i Fritorp, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte i anledning av förevarande motioner (I: 7 och II: 21) till svensk-internationella pressbyrån i riksstaten för budgetåret 1935/1936 under tredje huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 15,000 kronor.

Om anslag till svensk-internationella pressbyrån.

Om anslag till svensk-internationella pressbyrån. (Forts.)

Herr **Roos:** Herr talman! Av statsutskottets nu föredragna utlåtande ha kammarens ledamöter inhämtat, att den svensk-internationella pressbyrån under åtta år varit verksam för att öka avsättningen av svenska exportvaror samt kännedomen om vårt land och dess näringsliv.

Framför mig har jag utdrag av ett större antal brev, handlande om betydelsen av byråns verksamhet. Brevnen äro avsända från länder i Asien — Japan, Kina och Indien — från Afrika, Sydamerika och Nordamerika samt från de flesta staterna i Europa. Brevskrivarna äro ministrar, konsulter, affärsmän och tidningsmän. Alla dessas mening är, att byrån utträttat ett gott och gagnande arbete, ett arbete, som fört utlandets blickar på Sverige och ökat handelsutbytet mellan Sverige och andra länder. En tidningsman från Österrike, chefredaktör för Linzer Volksblatt, är entusiastisk i sin uppskattning av byråns verksamhet: »om andra länder toge byråns presstjänst till förebild, skulle detta vara ett viktigt steg till befordrande av ömsesidig förståelse mellan folken». Jag vill även citera likaledes i översättning ett uttalande av en annan tidningsman, en framstående dansk journalist: »Bland alla de strävanden, som av förvärvsorganisationer och andra institutioner i de olika länderna nu för tiden äga rum för att främja handelspolitiska förbindelser och för att tillvarataga nationella och kulturella intressen i utlandet finns näppeligen någon mera klok och ändamålsenlig än den, som utgår från Eder byrå. Dess propagandametod är av allra största värde.»

Sammanslutningar och ämbetsverk för exportens främjande — allmänna svenska exportföreningen, kommerskollegium, m. fl. — stå avgjort och bestämt på samma sida. Kommerskollegium anser, att vårt land icke har råd — allra minst inför dagens situation på den europeiska marknaden — att lämna åt sitt öde den organisation för spridning av kännedom om svenska kulturella och ekonomiska förhållanden till vitt skilda håll i utlandet, som byrån under sin hittillsvarande verksamhet byggt upp. »För en framsynt ledning av vårt lands handelspolitik», skriver kollegiet vidare, »måste en verksamhet sådan som den, vilken svensk-internationella pressbyrån utövar, vara ett oundgängligt led i bearbetande av utländska marknader.»

Situationen på den europeiska marknaden, varom kommerskollegium talar, är som bekant präglad av en strävan att åt den egna produktionen bevara den inhemska marknaden, en strävan, som tagit sig uttryck i höjda tullar, kontingentering och andra importhinder.

Dessa åtgärder ha den oundvikliga följden, att de svenska varumängder, som avsättas till länder, vilka hittills varit våra kunder, minskas — beträffande vissa varor och vissa länder i icke ringa omfattning. Det är därför av desto större vikt att icke underlåta något, som länder till exportens främjande.

Industrien har under de senaste åren hårt beskattats och kommer under en lång följd av år att hårt beskattas för att bringa hjälp åt jordbruket och bispjunga dem, som blivit utan arbets- och förvärvsmöjligheter. Sannolikt kommer industrien att få bära en mycket stor del av vad som härutinnan kräves.

Ett intresse, gemensamt för företagare och arbetare och andra samhällsmedlemmar, är, att industrien skall vara i stånd att bära dessa tunga bördor. Men då bör den icke undanryckas det stöd, den äger bland annat i en framgångsrik reklamverksamhet.

Nu är det så beställt, att för alla de tusentals artiklar och meddelanden, vilka utsändas, mottagarna icke erlægga någon som helst betalning. Kostnaderna för byrån med lokalhyra, avlöningar och annat bestridas med bidrag från företag och enskilda, men dessa bidrag räcka icke till någon avlöning åt byråns chef och endast med den största sparsamhet till övriga utgifter.

Statsutskottet avstyrker bifall till motionen, men sju reservanter föreslå ett

Om anslag till svensk-internationella pressbyrån. (Forts.)

anslag till byrån för ett år med 15,000 kronor. Detta belopp är icke stort, om man jämför det vare sig med industriens bidrag till jordbruksnäringen och till arbetslösa eller med värdet av byråns publikationer i 64 länder, beräknat efter det pris, dessa publikationers införande som annonser skulle ha krävt. I byråns årsberättelse för 1934 beräknas detta värde till över 400,000 kronor.

Statsutskottet har avstyrkt motionen icke på grund av några sakskal, utan därför att utredning pågår om ordningen för den utåtriktade upplysningsverksamheten angående Sverige. Då denna utredning föreligger färdig, kan den måhända innebära planer och uppslag beträffande nya organ, som skola övertaga ifrågakvarande upplysningsverksamhet. För dessa nya organ vare det säkerligen av mycket stor betydelse, om vid deras tillkomst den svensk-internationella pressbyrån funnes till och icke av omständigheterna tvungits att upphöra. Den eller de nya organen kunde då ha den stora fördelen att direkt träda in i en äldre organisations verksamhet, tillgodogöra sig dess erfarenhet och övertaga dess förbindelser till tidningsföretag och utländska pressbyråer.

Herr talman! Jag yrkar bifall till den av herr J. B. Johansson m. fl. i frågan avgivna reservationen.

Herr Nilsson, Johan, i Malmö: Herr talman! Som kammarens ärade ledamöter torde ha observerat av det föreliggande utlåtandet, anhöll den byrå, som det här är fråga om, redan 1934 i december om ett anslag på 30,000 kronor. Kungl. Maj:t avslög denna begäran, och detta har nu fått till följd, att motionärer vid årets riksdag ha anhållit om ett anslag av 15,000 kronor för innevarande år och 15,000 kronor för kommande budgetår.

Kammarens ärade ledamöter torde ha observerat, att under de senaste åren ha anslagen till upplysningsverksamhet på det område, det här gäller, starkt beskurits, och det har skett med hänsyn till det statsfinansiella läget. Vi inom statsutskottet ha ansett det vara mindre lämpligt att i tider, då riksdagen icke själv kan ge tillfredsställande anslag till denna verksamhet, börja ge anslag till en byrå, som tidigare inte haft den verksamhet, som den nu är inne på. Byrån i fråga började, som den föregående ärade talaren mycket riktigt nämnde, 1927 och startades då som en reklambyrå för den kreugerska verksamheten i utlandet.

Det är emellertid icke allenast detta, att riksdagen har nödgats beskära anslag till upplysningsverksamhet i utlandet, som varit det enbart avgörande för statsutskottet, utan vi kunna härvidlag även åberopa det skälet, att man inom utrikesdepartementet har igångsatt en utredning, som närmare skall granska och utforma förslag, som man anser böra realiseras för framtiden. Som kammarens ledamöter också torde ha observerat av utskottsutlåtandet, så säger man där, att »planen för utredningen syftar till att åvägabringa en rationell samverkan mellan de olika organ, som handhava upplysningsverksamheten och vilka understödas eller göra anspråk på understöd av offentliga medel, ävensom att ernå enhetlighet och kontinuitet i utförandet av denna verksamhet.» Vi ha ansett, att det är olämpligt att anslå medel till denna byrå just nu, när utredningsverksamhet pågår. Häremot invända reservanterna: »Den omständigheten, att spörsmålet om ordningen för den utåtriktade upplysningsverksamheten angående Sverige för närvarande är föremål för utredning, innefattar enligt utskottets mening ej tillräcklig anledning att lämna byrån utan det ekonomiska stöd från det allmännas sida, varav byrån för tillfället synes vara i behov för att fullfölja sin uppgift.»

Det är emellertid en gammal och godkänd princip här i riksdagen, att under en utredning vill man inte gärna öka utgifterna på det område, det är

Om anslag till svensk-internationella pressbyrån. (Forts.)
fråga om. Man vill iakttaga den vanliga försiktigheten att åtminstone vänta, tills utredningen ligger på bordet. Denna utredning eller undersökning bör enligt min mening tjäna till ledning för det kommande ståndpunktstagandet, och det gäller att genom denna utredning skaffa sig kännedom om vad andra upplysningsorgan betyda i fråga om lämnandet av sakliga uppgifter om Sverige till den utländska pressen, och i det fallet vill jag som exempel peka på tidningarnas telegrambyrå, som under sin telegramtjänst och postala informationstjänst har en daglig ekonomisk upplysningstjänst till Reuter i London.

Vi ha här endast framför oss en ensidig framställning om vad denna byrå kan utträta, och för att riktigt slå fast detta ha motionärerna i sin motion framhållit, att bara det gratismaterial i fråga om tidningsartiklar o. dyl., som genom denna byrås verksamhet influerit i den utländska pressen, representerar ett belop av inte mindre än 127,000 kronor. Det förefaller mig, som om det vore något djärvt att räkna på det sättet, ty om det nu är så, att man kan säga, att detta material verkligen representerar detta värde, om det skulle ha införts såsom annonser, så måste man väl å andra sidan taga hänsyn till, huruvida detta material kvalitativt är av det värde, att man verkligen för detsamma skulle kunna betala detta pris. En annan sak, som man också bör taga hänsyn till, är, huruvida detta material har influerit i tidningar av större betydelse och således haft något inflytande på den allmänna opinionen. Det förefaller mig, som om den uppgiften vore mindre riktig och således bör mottagas med en viss försiktighet. Det är nämligen så här i landet — det kunna vi ju gärna säga — att gratismaterial från utlandet alltid mottages med litet misskänksamhet och i många fall hamnar i papperskorgen. Man kan vara övertygad om att så är också förhållandet i den utländska pressen. Den press, som betyder någonting, låter säkerligen i allmänhet gratismaterialet hamna i papperskorgen. De mera inflytelserika och större tidningarna i utlandet ha också sina korrespondenter här i landet.

Under sådana omständigheter, herr talman, har utskottet ansett sig böra avstyrka motionen, och jag ber därför att få yrka bifall till statsutskottets förslag.

Herr Borell: Herr talman, mina herrar! Den ärade motionären har nyss för kammaren redogjort för den svensk-internationella pressbyråns verksamhet och dess betydelse. Talesmannen för utskottsmajoriteten gjorde gällande, att den beskrivning, som lämnats av motionären och som för övrigt återfinnes i motionerna, kan betecknas som i viss mån ensidig.

Med anledning härav skall jag tillåta mig att återgiva, vad kommerskollegium yttrade, då kommerskollegium hade på remiss byråns ansökan om anslag av lotterimedel. Kommerskollegium yttrade: »Den värdefulla verksamhet, som utövas av byrån till fromma för svenska intressen i utlandet, synes vara väl värd ett ekonomiskt stöd från det allmänna sida. — Den organisation för spridning av kännedom om svenska kulturella och ekonomiska förhållanden till vitt skilda håll i utlandet, som byrån under sin hittillsvarande verksamhet byggt upp, utgör enligt kollegii förmenande en så betydelsefull 'goodwill'-tillgång för vårt näringsliv, att vårt land helt enkelt icke har råd att — allra minst inför dagens situation på de utländska marknaderna — lämna den åt sitt öde. Det ekonomiska stöd, som enligt vad kollegium inhämtat, kommer byrån till del från vissa affärsföretag, vittnar också gott om den uppskattning, som på skilda håll inom vårt lands näringsliv kommit byråns arbete till del. Det synes emellertid ganska givet, att byrån ej enbart kan uppehålla sin ekonomi på dylika frivilliga bidrag, och då byråns verksamhet är av natur att komma våra exportnäringar i gemen och därmed det allmänna överhuvud ta-

Om anslag till svensk-internationella pressbyrån. (Forts.)

get till godo, synes det kollegium icke böra vara tveksamt, att ej det allmänna har ett direkt och påtagligt intresse i att i någon mån säkerställa byråns verksamhet... För en framsynt ledning av vårt lands handelspolitik måste en verksamhet sådan som den, vilken svensk-internationella pressbyrån utövar, vara ett oundgängligt led i bearbetande av utländska marknader, och då såsom känt för närvarande förarbeten pågå för en undersökning av möjligheterna till utvidgning av vår export till vissa avlägsna marknader, torde en samverkan med en organisation som svensk-internationella pressbyrån kunna bliva av stort värde.» Detta vitsord från kommerskollegiums sida är ju ett synnerligen kraftigt uttalande om den för landet nyttiga verksamhet, som utövats av denna byrå. Därom föreligga väl, föreställer jag mig, ej heller i allmänhet några skilda meningar.

Vad som utgör huvudskälet för majoriteten, då den tagit ställning mot ifrågavarande framställning om anslag, är ju uppenbarligen, och det framgår också av den näst föregående ärade talarens yttrande, att planen för utredningen syftar till att åvägabringa en rationell samverkan mellan de olika organ, som handhava upplysningsverksamheten och vilka understödas eller göra anspråk på understöd av offentliga medel, ävensom att ernå enhetlighet och kontinuitet i utförandet av denna verksamhet. Detta är således huvudskälet, varför majoriteten ej ansett sig böra tillstyrka bifall till den gjorda framställningen ens i någon omfattning, och den ärade talaren för majoriteten lade härtill, att det är god sed hos den svenska riksdagen, att man ej vill under det en utredning pågår bevilja vidare medel för ett visst ändamål, som beröres av utredningen, utan man vill avvakta utredningens resultat. Ett sådant resonemang kan emellertid ej passa i detta sammanhang. Det passar naturligtvis, om man avser att starta någonting nytt, men ej när utredningen avser en redan pågående verksamhet såsom här är fallet. Vi reserverar oss ansett, att denna synpunkt, som utskottets majoritet har framfört, inte utgör tillräcklig anledning att lämna byrån utan det ekonomiska stöd från det allmännas sida, varav byrån för tillfället synes vara i behov för att kunna fullgöra sin uppgift. Jag skulle vilja skärpa detta uttalande på det sättet, att denna omständighet utgör inte någon anledning att vägra byrån ekonomiskt stöd.

Jag är berättigad att säga, att jag från ledande håll inom Sveriges exportförening inhämtat, att exportindustriens, särskilt de större exportindustriföretagens målsmän, äro övertygade om och varmt besjälade av den känslan, att här ifrågavarande byrå varit till verklig nytta för vår exportindustri. Det har resonemangsvis invänts, att om så är förhållandet och då de medel, som erfordras för att under en övergångstid kunna upprätthålla byråns verksamhet, äro relativt små, man borde kunna förvänta, att dessa medel kunde insamlas på enskilt föranstaltande bland representanter för exportindustrien. Jag kan i detta sammanhang nämna, att jag har mig bekant, att ett upprop utgått från representanter för exportindustrien för att understödja byrån så att den nu må kunna fortsätta sin verksamhet, men jag kan samtidigt säga, att man icke tror, att det i fortsättningen skall vara möjligt att på det sättet kunna anskaffa de erforderliga medlen.

Det må också i detta sammanhang påpekas, att byrån främjar ej allenast exportindustriens intressen utan även bedriver en verksamhet, som är avsedd att stimulera intresset för svenskt liv och svensk gärning på olika områden. Byrån främjar således svensk kultur och svenska förhållanden i allmänhet.

Som jag redan förut omnämnde, pågår för närvarande en undersökning för att centralisera upplysningsverksamheten gentemot utlandet, och säkerligen är detta en åtgärd, som på allt sätt bör understödjas. Nu är det emellertid här endast fråga om att under den tid, som denna utredning pågår, ge byrån ett

Om anslag till svensk-internationella pressbyrån. (Forts.)

handtag så att den kan fortsätta sin verksamhet, tills denna fråga blir på ett möjligen ännu mera rationellt sätt ordnad, på det sätt att utrikesdepartementet och våra beskickningar i sin verksamhet upptaga även denna direkta upplysningsverksamhet från Sverige till utlandet, som på ett, som jag förut framhållit, förtjänstfullt sätt hittills handhafs av denna byrå. Det synes mig uppenbart, att om byrån under denna utredningstid skulle vara nödgad att nedlägga sitt arbete, så kan man befara, att en del värdefulla förbindelser avbrytas och att verksamheten ej kan i full effektivitet upptagas och fortsättas i den tilltänkta nya organisationen och således i full utsträckning bli till fortsatt gagn för landet.

Med dessa ord, herr talman, tillåter jag mig att yrka bifall till den av herr Johansson i Fredrikslund m. fl. avgivna reservationen.

Herr Nilsson, Johan, i Malmö: Gentemot den föregående ärade talaren vill jag bara be att få lämna ett par upplysningar. Han slår fast här mycket bestämt, att denna byrå har en stor betydelse i fråga om upplysningstjänsten i utlandet. För min del vill jag i anledning därav säga, att om det verkligen skulle vara riktigt, som både han och motionären ha framhållit, förefaller det mig, som om industriens representanter själva skulle kunna upprätthålla byråns verksamhet. Det pågår, kan jag också tillägga, en undersökning inom vissa kretsar, som går ut på att se, huruvida man skall kunna anse det lämpligt och behövt att upprätthålla byråns verksamhet ännu ett år. Finner man, att den är värd att upprätthållas, har man tänkt sig att öka på bidraget, och på det sättet blir byråns verksamhet fortfarande bestående.

Jag vill ännu en gång säga, att det skulle vara oriktigt, om riksdagen i detta fall bröte en gammal klok och praktisk princip att under en utredning inte ge sig in på nya anslag. Nu säger emellertid den föregående ärade talaren här, att det är inte någon ny byrå. Den har nämligen existerat ända sedan 1927. Det är riktigt, men den är ny för riksdagen. Den har inte tidigare fått något anslag, och att då lämna anslag under det att utredningsarbetet pågår om hela organisationen av upplysningsverksamheten finna vi i utskottet olämpligt och opåkallat.

Jag ber därför, herr talman, att få vidhålla mitt yrkande.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena Sandler: Herr talman! Jag har, herr talman, en formell anledning att säga några ord i denna sak, då statsutskottet har anmält detta ärende i samband med behandlingen av tredje huvudtiteln, men det finns också en saklig grund i det förhållandet, att det anslagskrav, som här i motion framföres, mycket nära sammanhänger med en av riksdagen tidigare behandlad anslagsangelägenhet under tredje huvudtiteln.

Jag ber kammaren erinra sig, att riksdagen redan på framställning av Kungl. Maj:t under tredje huvudtiteln behandlat frågan om organisation av upplysningsverksamheten i utlandet om Sverige. Riksdagen har givit sitt stöd åt den av Kungl. Maj:t tilltänkta organisationsplanen — för övrigt i tvenne sammanhang — inte bara i sammanhang med behandlingen av tredje huvudtiteln, utan också i anledning av ett statsutskottsutlåtande angående tjänsteårsberäkning för svenska lektorer i utlandet. I detta senare sammanhang har riksdagen särskilt anhängit hos Kungl. Maj:t att påskynda genomförandet av denna organisationsplan. Det är min avsikt och jag vet, att även min kollega eklestistikministern, som också har med denna sak att skaffa, är av samma mening, att denna organisationsplan så skyndsamt som möjligt skall sättas i livet, och det behöver inte vara fråga om någon längre tidsutdräkt än att man

Om anslag till svensk-internationella pressbyrån. (Forts.)

kommer över den sista svåra fasan av riksdagsarbetet för att få tillfälle att ägna sig däråt.

Nu vill jag emellertid fästa kammarens särskilda uppmärksamhet därpå att denna organisation kommer att sättas i livet under mycket ogynnsamma förhållanden därför, att man har inte ansett sig ha råd att i denna budget upptaga några särskilda anslag för att denna organisation skall kunna effektivt bedriva sin verksamhet. Då denna angelägenhet behandlades hos Kungl. Maj:t i samband med tredje huvudtiteln, blev resultatet av beredningen i ärendet med hänsyn till anslagskraven i allmänhet, att man måste ställa anslagsökningen för den av Kungl. Maj:t förberedda och nu med riksdagens stöd planerade organisationen på framtiden — jag hoppas — på en mycket nära framtid.

Men kammarens ledamöter måste emellertid finna, att det är ett ganska egenartat läge, man här befinner sig i. På grund av Kungl. Maj:ts prövning har riksdagen aldrig kommit att taga under övervägande frågan om huru mycket pengar, som kan behövas för denna upplysningsverksamhet. Nu föreligger här en enskild motion och en reservation på 15,000 kronor till ett enskilt företag på detta område. Jag vågar inte yttra mig om i vad mån herrar reservanter ha varit i tillfälle att företaga en avvägning mellan angelägenheten av att ge 15,000 kronor till svensk-internationella pressbyrån och att lämna ett motsvarande eller kanske större bidrag till den på statens eget initiativ och med riksdagens stöd ifrågasatta organisation, som nu är färdig att starta. Jav vet inte, säger jag, om herrar reservanter ha föreslagit en sådan avvägning, men så mycket anser jag mig vara både berättigad och skyldig att här säga, innan kammaren tar sin ståndpunkt i denna sak, att hade en prövning företagits av denna anslagsfråga i samband med tredje huvudtiteln behandling, så är det alldeles otänkbart, att man skulle ha äskat 15,000 kronor till denna byrå och därmed givit företrädare åt densamma samtidigt som man nödgades ställa på framtiden att utrusta statens egen organisation med nödiga ekonomiska resurser för dess verksamhet.

Jag anser det vara påkallat att lämna denna upplysning och jag lämnar åt kammaren att draga sina slutsatser.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu förevarande utlåtandet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Roos* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 128, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-pro-

Om anslag till svensk-internationella pressbyrån. (Forts.)
positionen, reste sig från sina platser. Herr talmannen förklarade därpå, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Borell* begärde rösträkning, verkställdes nu votering med delst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 91;

Nej — 37.

Därjämte hade 8 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Ang. provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst m. m. Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 131, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

I en inom andra kammaren av herrar *G. Arnemark* och *C. P. Ossbahr* väckt motion, nr 85, hade hemställts, att riksdagen ville besluta, att till befattningshavare i statens tjänst med Stockholms stad eller med Stockholm i dyrortshänseende jämställda förorter såsom stationerings- eller förläggningssort även som till befattningshavare, vilka omförmäldes i § 1 punkt 2 av kungl. kungörelsen av den 26 juni 1933 (nr 419), skulle under budgetåret 1935/1936 utgå provisoriskt dyrortstillägg, som till storleken motsvarade tvenne gånger det tillägg, de för närvarande åtnjöte enligt föreskrifterna i nyssnämnda kungörelse tillika med kungl. kungörelsen den 22 juni 1934 (nr 358).

Denna motion hade av statsutskottet behandlats i de delar, den blivit till utskottet remitterad.

Därefter hade Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 26 april 1935 dagtecknad proposition, nr 236, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för sistnämnda dag, föreslagit riksdagen

dels medgiva

att provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst finge under budgetåret 1935/1936 utgå i enlighet med av departementschefen föreslagna grunder;

att Kungl. Maj:t skulle äga utfärda de närmare föreskrifter, vilka för sagda dyrortstilläggs åtnjutande borde lämnas; samt

att å hyresbidragen till vissa beställningshavare av manskapsgrad vid försvarsväsendet finge under budgetåret 1935/1936 utgå tillfällig förstärkning enligt av departementschefen förut angivna grunder;

dels till provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst under fjärde huvudtiteln för budgetåret 1935/1936 anvisa ett förslagsanslag av 410,000 kronor;

dels ock besluta

att det provisoriska dyrortstillägget åt befattningshavare vid de affärsdrivande verken, bank- och fondinspektionen och sparbanksinspektionen skulle utgå av de medel, av vilka verkets omkostnader i övrigt bestredes; samt

att kostnaderna för förstärkning av hyresbidragen till vissa beställningshavare av manskapsgrad vid försvarsväsendet skulle bestridas från vederbörande under fjärde huvudtiteln uppförda anslag till personalens avlöning.

I en i anledning av propositionen nr 236 inom andra kammaren väckt motion, nr 632, hade herr *R. Lundqvist* m. fl. hemställt, att riksdagen måtte besluta sådan ändring i Kungl. Maj:ts förslag angående provisoriskt dyrorts-

Ang. provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst
m. m. (Forts.)

tillägg, att detta tillägg skulle inom det s. k. Stockholmsområdet utgå med dubbla beloppet av nuvarande dyrortstillägg.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte

a) medgiva,

1) att, med avslag å såväl motionen II: 85 i vad den skilde sig från Kungl. Maj:ts förslag, som motionen II: 632, provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst finge under budgetåret 1935/1936 utgå i enlighet med av departementschefen föreslagna grunder;

2) att Kungl. Maj:t skulle äga utfärda de närmare föreskrifter, vilka för sagda dyrortstilläggs åtnjutande borde lämnas; samt

3) att å hyresbidragen till vissa beställningshavare av manskapsgrad vid försvarsväsendet finge under budgetåret 1935/1936 utgå tillfällig förstärkning enligt av departementschefen angivna grunder;

b) till provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst under fjärde huvudtiteln för budgetåret 1935/1936 anvisa ett förslagsanslag av 410,000 kronor;

c) besluta,

1) att det provisoriska dyrortstillägget åt befattningshavare vid de affärsdrivande verken, bank- och fondinspektionen och sparbanksinspektionen skulle utgå av de medel, av vilka verkets omkostnader i övrigt bestredes; samt

2) att kostnaderna för förstärkning av hyresbidragen till vissa beställningshavare av manskapsgrad vid försvarsväsendet skulle bestridas från vederbörande under fjärde huvudtiteln uppförda anslag till personalens avlöning.

Reservationer hade avgivits

1:o) av herrar *Bergqvist, Nilsson* i Gränebo, *Gustafsson* i Benestad, *Vollrath Tham, Magnusson* i Skövde, *Svensson* i Grönvik, *Persson* i Fritorp och *Andersson* i Ovanmyra, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte

a) medgiva,

1) att med avslag å motionerna II: 85 och 632 provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst finge under budgetåret 1935/1936 utgå enligt nu gällande grunder, dock med iakttagande att dylikt tillägg finge utgå jämväl till befattningshavare i Sundsvall, Östersund och Gällivare;

2) — — —

3) — — —

b) till provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst under fjärde huvudtiteln för budgetåret 1935/1936 anvisa ett förslagsanslag av 285,000 kronor;

c) besluta

1) — — —

2) — — —;

2:o) av herr *Johansson* i Fredrikslund och herr *Holmgren*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort lyda så, som i denna reservation angivits, och avslutas med en hemställan, att riksdagen måtte

a) medgiva

1) att, med bifall till motionerna II: 85 och 632, provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst finge under budgetåret 1935/1936 utgå i enlighet med av reservanterna förordade grunder;

Ang. provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst m. m. (Forts.)

2) — — —

3) — — —

b) till provisoriskt dyrortstillägg — — — 410,000 kronor;

c) besluta

1) — — —

2) — — —.

Herr **andre vice talmannen**: Herr talman! Uti det nu föredragna utlåtandet tillstyrker statsutskottets majoritet ett nytt provisoriskt dyrortstillägg till vissa statens befattningshavare i Stockholm jämte en del andra orter. Genom riksdagens beslut erhöles dock statens befattningshavare i dessa särskilda dyrorter — Stockholm, Luleå och Kiruna — 1931 ett provisoriskt dyrortstillägg, som varierade från 66 kronor till 240 kronor per befattningshavare, beroende på i vilken löneklass han var.

Nu motiveras den här provisoriska ökningen med att levnadskostnaderna i dessa städer och samhällen ha stigit i förhållande till levnadskostnaderna i landet i dess helhet och på andra orter, men man kan därför inte säga, att levnadskostnaderna i stort sett ha stigit. De ha i stället sjunkit. Detta säger för övrigt också herr statsrådet i propositionen, till vilken jag ber att få hänvisa. Vid en av socialstyrelsen företagen utredning, varvid socialstyrelsens levnadskostnadsindex låg till grund för bedömandet, har det visat sig, säger herr statsrådet till en början, att levnadskostnaderna i Stockholm inte ha stigit utan snarare sjunkit. Då frågar man sig, och det har man verkligen skäl att göra: Vad är då egentligen anledningen till att man nu kommer och begär en ytterligare löneförhöjning? Att levnadskostnaderna i Stockholm och en del andra platser ha blivit något högre än på andra orter förklaras därutav, att levnadskostnaderna inte ha sjunkit lika kraftigt på dessa orter, som i landet i övrigt, men det skulle väl inte kunna vara ett motiv för att nu begära en särskild provisorisk löneökning för dessa platser. När nu levnadskostnaderna i verkligheten ha sjunkit, kan man åtminstone inte, som man här tycks vilja göra gällande, motivera den föreslagna löneförhöjningen med stegrade levnadskostnader. Några som helst andra skäl än just stegrade levnadskostnader kunna ja inte föreligga i en sådan här fråga. Därför ha ju också flera av de myndigheter, som haft att avge yttrande — i varje fall vissa ledamöter av dessa myndigheter — varit betänksamma. Jag vill i detta fall först och främst be att få hänvisa till vad generaldirektör Bergendal för statskontoret yttrat. Han är mycket tveksam. »Det var sålunda», säges det, »icke levnadskostnadernas höjd i och för sig, utan *relationen* i levnadskostnadshänseende mellan olika orter, som var avgörande för frågan, om dyrtidstillägg skulle utgå eller ej.

Med denna dyrortstilläggets konstruktion är det principiellt sett intet som hindrar att dyrortstillägget skulle kunna höjas, även om levnadsomkostnaderna å den ort varom fråga är faktiskt sjunkit. För en dylik höjning kräves att på andra orter levnadskostnaderna undergått en ännu kraftigare sänkning», och han tillägger: »Det skulle till och med kunna hända, att period efter period dyrortstillägget på en viss ort gradvis skruvas upp, samtidigt som det blir allt billigare att leva på samma ort.

Vad som nu påvisats kunna inträffa är ingalunda enbart en teoretisk möjlighet utan tvärtom just vad i verkligheten ägt rum. Efter år 1931, då dyrortstillägget tillkom, hava levnadskostnaderna i Sverige sjunkit. Detta utvisas av att den svenska levnadskostnadsindex nedgått från omkring 160 till omkring 155. Sagda förhållande gäller i stort sett säkerligen också Stockholm

Ang. provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst
m. m. (Forts.)

och andra i dyrortshänseende jämförliga orter, varvid särskilt kan pekas på den icke obetydliga hyressänkning, som de senaste åren kunnat inregistreras. Icke förty hava nu krav framställt på en ökning av dyrortskompensationen, och orsaken därtill är, att levnadskostnaderna nedgått ännu starkare på andra orter, vilket tagit sig uttryck i att relationstalet för Stockholm vid den senaste dyrortsgrupperingen gått upp till 1,426 från 1,349» etc.

Här visas ju, att det är på själva systemet det beror, eller på det sätt, på vilket dyrortsgrupperingen verkställes men icke på några reella kostnader för en viss existens, vilket väl skulle vara det avgörande.

Statskommisarien Tottie kritiserar detta förslag om ett provisoriskt dyrortstillägg även från andra synpunkter och säger, att för närvarande låter man en så stor kommun som Stockholm med stora förorter bilda en dyrort, medan det vid de undersökningar, som verkställts visat sig, att skiftningarna här äro mycket stora. I samband därmed framhåller han att de grunder, efter vilka dyrortsgrupperingen faststälts, ledde till uppenbart orimliga resultat.

När så är förhållandet, och man alltså har skäl att ifrågasätta tillförlitligheten hos det nuvarande systemet, synes mig icke nu föreligga någon anledning att fatta beslut om ett nytt tillfälligt dyrortstillägg för dessa orter, i synnerhet då det kan påpekas, att hyrorna sjunkit, vilket även framgår av det yttrande som t. f. generaldirektören för statskontoret avgivit. Det är då skäl att vänta tills man får taga upp hela lönesystemet i ett större sammanhang och inte nu vidtaga några åtgärder, som skulle rubba bestående förhållanden. För övrigt torde det inte vara svårt att erhålla befattningshavare i Stockholm. Om en befattning här förklaras ledig, inströmma ansökningar i stora mängder, men detsamma torde inte alltid vara förhållandet då en befattning förklaras ledig ute i landsorten, där det ändock är billigare att leva. Även om det är något dyrare att leva här, torde nog befattningshavarna här ha andra förmåner, som de sätta värde på och som man inte kan komma i åtnjutande av på rena landsbygden.

Inom utskottet ha vi inte kunnat enas om detta förslag, och som herrarna finna, har det avgivits en reservation, vilken samlat åtta ledamöter, och däri yrkas avslag på förslaget om nytt provisoriskt dyrortstillägg, dock med det medgivande, att vissa befattningshavare av manskaps grad inom försvarsväsendet skulle erhålla förhöjt hyresbidrag, ett förslag, för vars berättigande särskilda skäl föreligga. Likaså ha vi reserverat inte motsatt oss att befattningshavare inom ytterligare tre orter må komma i åtnjutande av dyrortstillägg, nämligen befattningshavare i Sundsvall, Östersund och Gällivare, men att förhöja redan utgående dyrortstillägg, så att det nu skulle ökas med 120 kronor, därtill finner jag ingen anledning för närvarande föreligga. Så mycket mindre kan jag då biträda den reservation, som avgivits av herr Johansson i Fredrikslund och vars genomförande skulle medföra en ännu högre kostnadsökning.

Jag ber alltså, herr talman, att få yrka bifall till den av herrar Bergqvist m. fl. avgivna reservationen.

Herr Johansson, Johan Bernhard: Herr talman! Såsom synes av detta utlåtande, har jag inte kunnat förena mig vare sig med utskottets majoritet eller med den grupp inom minoriteten, som nyss företrädades av herr andre vice talmannen, och som går på avslag å det föreslagna dyrortstillägget. Jag har nämligen vid granskning av detta ärende funnit alla sakskalet tala för att ett dyrortstillägg beredes de inom detta område berörda tjänstemännen, och jag har därför ansett mig böra biträda ett positivt beslut i den riktningen.

Ang. provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst m. m. (Forts.)

Det förhåller sig ju dock så, som framgår av den verkställda utredningen och som även socialstyrelsen i sitt utlåtande framhåller, att det är motiverat att flytta upp hithörande befattningshavare ända till tre grupper över G, om levnadskostnadssynpunkten konsekvent skall upprätthållas. Det är nämligen på det sättet, att den samlade levnadskostnadsindexen stigit ganska avsevärt. Med hänsyn till dessa synpunkter har jag ansett liksom utskottets majoritet att det finns skäl för ett dyrortstillägg, men däremot har jag inte kunnat godkänna det sätt, varpå Kungl. Maj:t löst frågan. Kungl. Maj:t föreslår att ett till 120 kronor fixerat belopp skall tilldelas befattningshavare i olika löneklasser oavsett vilken löneklass de tillhöra. Detta innebär en avvikelse från nu gällande grunder för dyrortstilläggets utgående, som jag finner mycket betänkligt med hänsyn till att hela denna anordning dock är ett provisorium och att man efter utredning väl skall komma fram till ett mera fast grundat lönesystem. Jag finner det betänkligt, därför att denna anordning synes i viss mån kunna föregripa den pågående utredningen. Vi ha dock hittills haft ett lönesystem, som varit anpassat i visst förhållande till de olika löneklasserna. Det är således en helt ny princip, som Kungl. Maj:ts proposition vill införa, en princip som är främmande för det nu gällande lönesystemet. Ingen enda av de hörda myndigheterna ha heller när de gått att bedöma spörsmålet om det provisoriska dyrortstilläggets storlek och konstruktion tänkt sig annat än att lösningen eventuellt skulle ske genom ytterligare utbyggande av löneplanen med tillämpning av de principer, som hittills legat till grund för själva utformandet av denna plan. Det har också väckt ganska starkt missnöje och missstämning, ja, jag kan säga ett visst uppseende, att man här nu inför en tendens till sammanpressning av löneplanens högre och lägre skikt, och man fruktar, att man här skall komma att knäsetta en ny princip, vilken sedermera fullföljes i än större utsträckning. Det synes mig synnerligen lämpligt, att man försöker utbygga dyrortstillägget för Stockholm efter nu gällande grunder. Då kommer frågan: Huru skall detta ske? Det har i en del avgivna yttranden liksom i ett par inom riksdagen väckta motioner föreslagits, att lösningen av detta spörsmål skulle ske på det sätt, att man tillade ännu ett ortstillägg, och det är vad jag i min reservation också har föreslagit. Jag vill fästa uppmärksamheten på vad jag nyss erinrade om, nämligen att socialstyrelsen har framhållit att en ännu större höjning är motiverad, men jag har stannat vid ett ortstillägg, och detta rubbar inte på något sätt de nu tillämpade grunderna. Att mitt förslag blir något dyrare än Kungl. Maj:ts förslag kan inte hjälpas, men jag finner själva principen så pass betydelsefull, att jag anser, att man bör följa denna anvisade väg, detta med hänsyn till de olika befattningshavarnas ställning i lönehänseende.

Med dessa ord, herr talman, anhåller jag att få yrka bifall till den av mig och herr Holmgren avgivna reservationen.

Herr Waller: Jag ber att få yrka bifall till statsutskottets förslag. De skäl, som av herr andre vice talmannen anförts för avslag ha ju bemötts av herr J. B. Johansson, och jag skall inte i annan mån uppehålla mig vid det framställda avslagsyrkandet än att jag gentemot herr andre vice talmannen skall föredra vad riksräkenskapsverket anført om saken. På sid. 13 i propositionen yttrar detta ämbetsverk: »Även om det nuvarande systemet för ortsgrupeeringen icke kan anses tillfredsställande, synes det riksräkenskapsverket icke vara med rättvisa och billighet överensstämmande, att statsverket — så länge det nuvarande systemet bibehålles — undandraget sig de därmed förenade konsekvenserna beträffande de dyraste orterna.» Jag vill då också erin-

Ang. provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst
m. m. (Forts.)

ra om, såsom herr J. B. Johansson jämväl gjorde, att det är på socialstyrelsens utredning som förslaget grundar sig.

Om jag sålunda i övrigt kan instämma med herr J. B. Johansson, måste jag emellertid rörande den motion, han har avgivit beträffande fördelningen av dyrortsanslaget, inlägga min gensaga. Han talar om brytandet av en princip. Ja, jag vill erinra om den princip, som riksdagen under dessa år har följt när det gäller de av kristiden hårdast betungade. Det är denna princip, som också legat till grund för Kungl. Maj:ts förslag, och som utskottet för sin del ansluter sig till. Det är ju allmänt bekant, att hyrorna väsentligen medverka till fördyringen av levnadskostnaderna. Beträffande hyrorna i Stockholm vill jag då återge en statistik, som jämför år 1914, alltså tiden före kriget med nuvarande tid. Denna statistik visar, att hyran för ett enkelrum från 1914 har ökat med 137.8 %, hyran för ett rum och kök har ökat med 151 % och hyran för 2 rum och kök med 122 %. Genomsnittsökningen för dessa tre bostadstyper, som frekventeras av de lägre inkomsttagarna, gör 137 %. Gå vi så till de större bostadstyperna, finna vi, att hyrorna för 3—5 rum och kök vilka lägenhetstyper frekventeras av de högre inkomsttagarna, stannat vid en ökning för samma tid med 84.5 %. Statistiken visar även, att den genomsnittliga årslönen, som återstår för de lägre inkomsttagarna i löneklasserna 5—10 sedan hyran erlagts, är 2,027 kronor medan motsvarande återstod för löneklasserna 20—30 blir 6,500 kronor. Härav framgår, hur orimligt det vore att ge dessa, som drabbats hårdast av hyreshöjningen mindre kompensation än dem, som drabbats lindrigare. Jag anser sålunda, att det förslag, som Kungl. Maj:t kommit med, eller ett dyrortstillägg på 120 kronor till en var, är det riktiga och det rättvisa, och detta förslag representerar utan tvivel den linje, som riksdagen i detta fall bör gå.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till statsutskottets hemställan.

Herr Carlsson, Carl: Herr talman! Jag förstår mycket väl att det kan råda tveksamhet rörande lämpligheten av den föreslagna åtgärden. Själv måste jag också säga, att jag i början ställde mig mycket tveksam, men när jag närmare började sätta mig in i frågan, kom jag småningom underfund med, att den av Kungl. Maj:t föreslagna lösningen stod i överensstämmelse med de åtgärder, som vidtogos 1931, då riksdagen gick in för att ge befattningshavarna på vissa dyrorter ett extra tillägg. Nu har ny dyrortsgruppering skett, och den har visat, att skillnaden den här gången inte är mindre mellan ifrågavarande orter och de lägre dyrorterna, utan tvärtom större, och av den anledningen har jag i likhet med Kungl. Maj:t och utskottet ansett mig böra tillmötesgå den gjorda framställningen. Det är sålunda, menar jag, en följd av det beslut, som riksdagen tidigare fattat. Det är nog så, att man många gånger kan ställa sig tveksam beträffande dyrortsgruppering och indextal, men det är ju också klart, att när man har en metod, som tillämpats under en följd av år, bör man enligt min mening inte bryta den, så länge dess fortsatta tillämpning kan motiveras, utan låta den ha gällande kraft. Utskottet har också i sin motivering bestämt sagt ifrån, att det behövs nya bestämmelser, och att en revidering av dyrortsgrupperingen och en bättre avvägning av dyrortsgrupperna bör komma till stånd fortast möjligt. Jag ber, herr talman, att i det hänseendet bestämt få understryka vad utskottet yttrat och vill endast tillägga, att jag har den uppfattningen, att det nu skulle vara oklokt att bryta med en princip, som man dock med någorlunda tillfredsställande resultat använt sig av hittills. Man bör inte göra det förrän man får något nytt i stället. Jag skall inte

Ang. provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst m. m. (Forts.)

yttra mig om hur förhållandena faktiskt kunna vara, ty vi äro medvetna om, att avvägningen icke alltid varit den riktiga. Jag håller dock före, att den är den enda möjliga med de förordningar, som nu äro gällande.

Detta gör, herr talman, att jag måste yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Forslund: Herr talman! Endast några få ord. Jag vill då först uttala min tacksamhet till dem, som ha medverkat till förslaget om förhöjning av det hittills utgående dyrortstillägget, enär jag anser skäl föreligga för en ökning. Denna tacksamhet skulle kanske vara större gentemot högerpartiets ledare, eftersom han här deklarerat en vänlighet måhända av större mått än de övriga. Jag skall emellertid inte gå in på någon gradskillnad i det hänseendet, utan vill endast konstatera, att då man läser såväl utskottets utlåtande som reservationen, synas alla vara med på att i viss mån bereda ett dyrortstillägg. Jag blev därför litet förvånad, då herr andre vice talmannen här talade om det oriktiga i att under de förhållanden, som han åberopade, gå in för en ökning. Man får ju inte förbise, att även de reseranter, som undertecknat den av herr Bergqvist och herr andre vice talmannen med flera avgivna reservationen, också tillstyrka ett ortstillägg. De ha visserligen gett det i form av hyststillägg till vissa befattningshavare, som äro anställda i statens tjänst, men det går ju an att använda fullständigt samma skäl för att ge övriga befattningshavare här i Stockholm ett tillägg av enahanda belopp som det av dessa reseranter föreslagna. Jag måste säga, att det är icke logiskt följdriktigt att komma med det resonemang, man i den reservationen har anfört.

Den egentliga anledningen till att jag begärt ordet, är emellertid, att jag i utskottets utlåtande inte finner någonting återgivet av vad socialstyrelsen för sin del i en p. m. till statsutskottet uttalat, där socialstyrelsen tydligt och klart, kan man säga, lagt upp principerna för ortsgrupering och dess tillämpning. Där yttrar styrelsen i slutet av sitt utlåtande, att rättvisan kräver en likformig behandling av alla orter vid ortstilläggens bestämmande, och styrelsen gör dessutom gällande, att man måste så långt som möjligt neutralisera olikheterna i levnadskostnader mellan orterna, och att detta alltså är egentliga syftet med denna gradvisa skillnad i de löner, som utgå, och med orternas placering i olika ortsgrupeer. Styrelsen säger vidare, att grundtanken är, att en tjänsteman vid förflyttning från en ort till en annan varken skall vinna eller förlora i lönehänseende utan behålla samma reallön och tillägger också, att om det nu skulle ha varit fråga om att göra en första ortsgrupering, så skulle Stockholm säkert kommit i den placering, som det här ifrågasättes att staden skulle få. Och skulle detta bli fallet med Stockholm så är det alldeles givet, att med Stockholm jämförbara orter också skulle komma att bli placerade i samma ortsgrupp. Styrelsen säger också en annan sak, som inte får förbises här. Det kan mycket väl tänkas, säger styrelsen — och det uttalandet tycker jag, att herr andre vice talmannen närmast skall taga fasta på — att vid genomförandet av nästa gruppering, Stockholm, utan att någon egentlig sänkning av levnadskostnaderna har skett, likväl på grund av själva det existerande systemet kommer att flyttas ned i en lägre ortsgrupp utan att de, som där bo, fått kännning av lägre levnadskostnader. Detta uttalande måste således här uppfattas som om socialstyrelsen, vilken är den för ortsgruperingens grundläggande behandling närmast ansvariga myndigheten, giver starkt och bestämt uttryck för att full rättvisa ligger i det förslag, som här föreligger om dyrortstillägg. Och jag har för min del ansett, att när nu Kungl. Maj:t har framlagt detta förslag som tillgodoser befattningshavarna med ett ortstillägg, synes det icke vara

Ang. provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst
m. m. (Forts.)

nödvändigt att man strider om, huruvida detta ortstillägg skall vara fullt ut så stort som herr J. B. Johansson har påyrkat eller icke. Jag vill emellertid för min del ansluta mig till vad utskottet här föreslagit och anser utskottets förslag vara det, som bäst bör kunna samla för ett enhälligt beslut.

Herr **Bagge**: Herr talman! Jag hör inte alls till dem, som äro särskilt troende på indexmystiken. Det kanske ingen är, som arbetat en smula med indexberäkningar och dylikt. Vore det så, att här föreläge förslag till en omreglering av dessa förhållanden, skulle jag visst med öppna ögon och gärna ha granskat ett sådant förslag. Men nu ligger saken till på det sätt, som här framhållits av andra talare tidigare i dag, att vi redan ha gått in på detta system, och vi kunna väl då inte ett, tu, tre släppa av systemet för *en* ort vid en tidpunkt, då det inte föreligger förslag om något annat system eller om någon eventuellt lämpligare reglering av förhållandena. Det är detta vi skulle göra, om vi avsloge förslaget om extra dyrortstillägg för Stockholm, ty departementschefen har ju i sitt yttrande framhållit, att den första juli träder en ny dyrortsgruppering i kraft här i landet på grund av de nya undersökningar, som socialstyrelsen företagit. Beslutes nu inte detta extra dyrortstillägg för Stockholm, är man således urständsat att vid denna dyrortsgruppering kunna fullfölja de principer, som hittills varit gällande. Jag kan därför inte förstå, att det kan ligga någon rimlig mening i att här gå på avslag i fråga om det föreslagna extra ortstillägget för Stockholm.

I likhet med herr J. B. Johansson skall jag emellertid be att få opponera mig mot den princip, som kommit till uttryck i Kungl. Maj:ts förslag om detta extra dyrortstillägg för Stockholm. Förslaget innebär ju, att de allra lägsta löneklasserna erhålla nära nog dubbelt medan vederbörande inom de högre löneklasserna endast få hälften av vad en logisk utbyggnad av dyrortsskalan verkligen skulle ge. Detta innebär, såsom här redan påpekats, faktiskt en sammanpressning av löneskalan i Stockholm för de många tjänstemän, som här äro bosatta. Kan man på något sätt motivera en sådan sammanpressning? Jag har svårt att se det. Här har talats om hyresförhållandena. Jag undrar, hur många av dessa tjänstemän, som verkligen bo i lägenheter om, låt oss säga, 5 rum eller mera? Ett mycket stort antal av tjänstemännen bor säkert i de små lägenhetstyperna, och därför gäller, så vitt jag kan förstå inte resonemanget, att hyrorna blivit relativt billigare för de större lägenhetstyperna. Jag tror också, att om man gjorde litet närmare undersökning skulle man få se, att för de tjänstemän, som skulle få mera, nämligen de, som stå i 10:e lönegraden och därunder, ha inte bostadsförhållandena egentligen samma betydelse som för tjänstemännen över dessa grader.

Slutligen vill jag bara säga, att då man påstår, att det här är ett provisorium, och menar, att då kunde vi gå med på en sammanpressning av löneskalan, bör man erinra sig att vi ha en mycket tråkig erfarenhet av provisorier i detta land och ha sett, att de tendera ofta att bli ganska långvariga. Och även om de inte bli det: har man en gång fastnat provisoriskt för en viss princip, så har man mycket svårt att komma ifrån den principen, även då det gäller mera permanenta anordningar. Ingen av de verk och myndigheter, som yttrat sig, ha förordat den. Vi bruka ju vara mycket noga, innan vi rucka på förhållandena för de olika löneklasserna för tjänstemän här i landet, och det är riktigt, att vi äro det. Förvaltningens rekrytering är i hög grad beroende på en lämplig sådan avvägning, och att vi här ett, tu, tre skola hoppa in på en ny princip med sammanpressning av löneskalan, för en så stor del av vår

Ang. provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst m. m. (Forts.)

förvaltning som den, som är bosatt här i Stockholm, tycker jag är äventyrligt och olämpligt.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till herr J. B. Johanssons reservation!

Herr statsrådet **Wigforss**: Det är utan tvivel så, att frågan om dyrortstilläggen är på många sätt invecklad. Jag kan ge herr andre vice talmannen alldeles rätt i hans utgångspunkt, nämligen att det i första ögonblicket förefaller egendomligt att flytta upp en ort i en högre grupp, fastän ingenting tyder på att det sedan sist blivit dyrare att leva där. Det är själva kärnpunkten av vad som kan sägas till förmån för avslag å den kungl. propositionen, att man inte kan visa, att det är dyrare att leva i Stockholm 1934 än det var 1931. Men å andra sidan ha reservanterna med herr andre vice talmannen i spetsen gjort sig skyldiga till den något egendomliga inkonsekvensen att flytta upp exempelvis Östersund och Sundsvall, som förut ha stått i G-ort, och ge dem samma extra dyrortstillägg som Stockholm tidigare har haft, utan att det på något sätt har visats, att det på sista tiden blivit dyrare att leva i Östersund och Sundsvall.

Nu kan man fråga sig hur det är möjligt att ha en dyrortsgruppering, som leder till att man på detta sätt flyttar upp en ort som inte har blivit dyrare och antagligen, eller åtminstone möjligen, tvingas att flytta ner orter som inte ha blivit billigare. Ja, det hänger samman med hela det system, som vi för femton år sedan kommo in på. Det bygger på principen att man skapar ett medeltal av dyrhet på alla orter och grupperar orterna på ömse sidor om detta medeltal. Men detta medeltal är rörligt, så att det sjunker, om hela landet eller stora delar av landet bli billigare. De orter där levnadskostnaderna inte ha sjunkit så mycket släpa efter, det vill säga de stanna på en högre nivå. Det är på grund av denna, som jag får bekänna mycket egendomliga, men av många sakkunniga förfäktade princip som man kommer till den ståndpunkt som man gör. Man kan då fråga, om det inte med sådana märkvärdiga resultat för ögonen vore bättre att bryta med hela vår dyrortsgruppering. När man gick in för dyrortsgrupperingen, så ansåg man det tillräckligt att skapa sju orter, A—G, och det förutsattes inte att man efter vissa mellanrum skulle bli tvungen att skapa en H-ort eller I-ort eller J-ort — och varför inte också S-ort och T-ort och U-ort, man vet aldrig vart det bär hän. År 1931 skapade vi emellertid en ny ort, en s. k. H-ort — jag skall strax komma tillbaka till de omständigheter som voro förenade därmed — men skulle vi nu fortsätta som herr J. B. Johansson och hans medreservanter ha tänkt sig, och helt följa index-talen, skulle vi inte skapa en I-ort, utan en J-ort, ty detta är vad som enligt systemet skulle tillkomma Stockholm.

När vi nu inom finansdepartementet stodo inför denna egendomliga situation, var vår närmaste slutsats, att hela systemet var sprängt och att det bara fanns en förnuftig utväg, nämligen att lägga hela den nya dyrortsgrupperingen på hyllan, tills vi fått undersöka om det inte vore möjligt att komma till ett för sunda förnuftet mera tilltalande system. Jag var mycket bestämt inne på denna väg ända tills ett faktum, som inte kunde förbises och som jag tror herr Carlsson i Gävle underströk, kom mig att vända. Samtidigt med frågan om de särskilda dyrorterna förestår nämligen den vart femte år återkommande omplaceringen av orterna inom A—G. Från socialstyrelsen föreligger ett förslag, som i en mängd fall innebär uppflyttningar och i en mängd fall nedflyttningar. Klagomål ha inkommit från uppemot 300 orter. Det förhåller sig här alldeles på samma sätt som beträffande de särskilda dyr-

Ang. provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst
m. m. (Forts.)

ortstilläggen, att orter ha flyttats upp från B till C, från D till E, från F till G, utan att man på de enskilda orterna har kunnat visa att det blivit dyrare att leva. Skulle man nu göra om hela systemet, så måste man tänka på, att tjänstemännen ha levat sig in i det, under den tid det existerat, de ha vid alla sina klagomål över grupperingen kunnat visa på de och de inkonsekvenserna, men man har kunnat svara dem, att det hör till systemet, ni få ta fördelarna med olägenheterna, ni ha tidigare blivit uppflyttade utan skäl, och ni ha fått stå kvar utan skäl, fastän ni ha klagat och velat komma upp. Vi befinna oss nu i det läget, att en hel mängd orter — ganska betydande orter för övrigt — skola uppflyttas, men om statsmakterna nu vägra denna uppflyttning på grund av att hela systemet är galet, så förefaller det mig, som om tjänstemännen med skäl skulle kunna säga, att ha vi fått vara med i alla omflyttningar förut, så varför skulle vi inte få det ännu en gång? Är det nödvändigt att få fram en ny gruppering, så gör undersökningen där-om så fort som möjligt, men låt oss få vår omgruppering först.

Detta har föranlett mig att inte nu föreslå någon ändring beträffande dyrortsgrupperna A—G. Men därav följer nästan som en nödvändig konsekvens, att man inte kan vägra de orter, som i detta system upptagas som ännu dyrare, en viss kompensation, och i överensstämmelse därmed har den nu föreliggande propositionen kommit till. Då frågar man sig å andra sidan, om det inte hade varit enklare att följa den av herr J. B. Johansson förordade linjen och helt enkelt göra en ny dyrort, kallad I-ort. Svaret blir helt enkelt, att det är nödvändigt att inte på något sätt prejudicera den nya gruppering som till sist måste komma. Redan då en förutvarande finansminister — han sitter för övrigt i denna kammare — framlade förslag om att skapa en särskild dyrortsgrupp för Stockholm, underströks mycket starkt, att här inte var meningen att öka ut systemet med en ny ort, som skulle heta H-ort. Man erkände bara att stockholmarna hade det litet besvärligare, och att det därför var skäligen att de finga ett tillägg. Detta kunde man utmäta relativt godtyckligt, men av tekniska skäl ordnades det sedan så, att siffran kom att motsvara skillnaden mellan de olika dyrorterna, och i det allmänna medvetandet kom det att heta, att nu hade vi inte bara A—G-orter utan A—H-orter. Om man fortsatte och gav ytterligare tillägg efter samma grunder, så skulle det heta att vi inte hade A—G-orter utan A—I-orter och t. o. m., om det vore rätt, A—J-orter, och detta skulle prejudicera den fortsatta utredningen och binda statsmakternas händer på förhand. Man har därför funnit det enklare att göra en liten jämkning för stockholmarnas del, som hade det besvärligare, särskilt de som hade mindre inkomster, och det är väl detta som i grund och botten har föranlett statsutskottet att trots de betänkligheter som kunna anföras till sist gå på den linje som Kungl. Maj:t har föreslagit. Jag tror att man prejudicerar minst för framtiden genom att följa Kungl. Maj:ts, det vill säga utskottsmajoritetens förslag.

Herr Gustafsson, Per: Efter finansministerns klarläggande anförande kanske jag inte skulle behöva säga så mycket, men jag har den uppfattningen, att med de utgångspunkter som funnits, det riktiga hade varit att inte framlägga någon proposition. Ett faktum är ju, att då dyrortsgrupperingen räknas ut i enlighet med de regler som gälla, väger Stockholm redan med den tyngd den såsom dyrort har. Det måste bli en viss spännvidd, så att en del orter komma att ligga över gruppenheterna i de dyraste och en del under i de lägsta grupperingarna — man kan ju inte ha en särskild grupp för varje ort — orterna få inordnas med vissa intervaller. När jag har den uppfattning

Ang. provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst m. m. (Forts.)

gen, att själva grundvalarna för dyrorternas beräkning äro synnerligen tveklaktiga — vilket också vitsordats av herr statsrådet — eller rent av uppenbart felaktiga, så kan jag inte finna det motiverat att lägga på en särskild grupp för de högsta och på papperet dyraste orterna. Jag är nämligen inte säker på, att det är så mycket dyrare att leva på dessa orter, som indextalet visar, ty en hel del av indexuppgifterna äro inte överensstämmande med verkligheten. Man kan också hysa tvivelsmål om riktigheten av alla de utgiftsposter, som äro intagna i socialstyrelsens hushållsbudget. Ha exempelvis sådana saker som tobak och fackföreningsavgifter blivit dyrare i Stockholm under de senaste åren? Ja, tobak kanske, på grund av beskattningen, men jag vet inte i vad mån fackföreningsavgifterna ha höjts. Dessa inverka emellertid på indextalet och därmed på dyrortsgrupperingen.

Att jag nu inte kan godta den kungl. propositionen beror på, att jag anser det vara en alltför stor orättvisa mot de tjänstemän som bo på de i systemet billigare orterna i förhållande till dem som bo på de högre. Vad som är mest avgörande för dyrortsgrupperingen är som bekant hyrorna. För de högre dyrorterna äro de alltid upptagna till de verkliga beloppen, men för A- och B-orterna skulle jag tro, att de blott äro beräknade av myndigheterna. Vid den utredning, som jag hade äran delta i, kom jag för min del till det resultatet, att det inte var möjligt att bygga en bostad själv för ens det dubbla beloppet av vad den kapitaliserade hyresersättningen uppgick till. En hel del tjänstemän på A-, B- och C-orter, som byggt sig egna bostäder, torde kunna verifiera mitt påstående. Den största felaktigheten i grupperingen ligger måhända i, att man inte kommer till de verkliga hyreskostnaderna på de i låga grupper placerade orterna, utan man *beräknar* dessa kostnader och beräknar dem för lågt.

Med dessa ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till den av herr Nilsson i Gränebo m. fl. avgivna reservationen.

Herr andre vice talmannen: Herr talman! Jag vill med anledning av vad som yttrats av några talare ytterligare säga några ord. Herr Bagge sade att jag ville »trycka ihop» spännvidden i lönesystemet. Jag har inte velat göra detta. Nu upplyser herr Bagge, att det var Kungl. Maj:t han menade, men det kan jag inte förstå, utan Kungl. Maj:t har snarare så att säga försökt tänja ut systemet. Jag har ingenting emot att vi behålla den spännvidd vi för närvarande ha, men jag kan inte vara med om, att vi nu på lösa boliner skulle vidga ut den. Det har inte framlagts några bärande skäl för en dylik utvidgning. I våra dagar övergår man ju allt mer på landsbygden från naturahushållning till penninghushållning, och även landsbygdens invånare måste för kontanta pengar köpa snart sagt allt de behöva för sin existens, och flera förnödenheter inte billigare utan dyrare än i staden. Skola vi under sådana förhållanden kunna vidhålla ett system som bygger på, att på landsbygden blir det billigare att leva, men i städerna stiga levnadskostnaderna? Jag kan inte förklara det på annat sätt, än att man i städerna räknar med större bekvämligheter för medborgarnas existens och därav följande högre levnadskostnader. Det är framför allt hyrorna. Men varför bli dessa så höga? Inte alls därför att byggnadskostnaderna ha stigit eller räntorna ha stigit — de ha ju tvärtom sjunkit avsevärt, och följaktligen borde det bli billigare att uppföra bostäder och hyrorna borde sjunka. Därmed förfaller ju motivet för den höjning man här vill företa, varom jag måste säga att den är godtycklig. År 1931 anslogs dyrortstillägg till dessa befattningshavare med 66 kronor till 240 kronor till person, och nu vill man lägga på ytterligare 120 kronor. Man

Ang. provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst
m. m. (Forts.)

anför bland annat som skäl härför att enrumslägenheterna i Stockholm äro så dyra. Men detta har icke minst sin orsak uti alla de moderniteter och bekvämligheter som dessa lägenheter numera skola utrustas med, utan att det därmed alltid blir behagligare att bo i dessa lägenheter, som i allmänhet därför bli alltför knappa på utrymme. Med vad jag sagt vill jag ge tillkänna att jag ej vill bidra till ett befordrande av ett system, som har en sådan spännvidd för levnadskostnaderna på olika orter i landet, och för vilket grunderna äro mycket osäkra, ett system som vi i längden inte kunna bemästra, med hänsyn till dess framtida konsekvenser. Jag kan därför inte följa herr statsrådet och chefen för finansdepartementet på denna punkt.

Herr Forslund menade att vi visat en viss inkonsekvens genom att biträda förslaget om ett visst hyresbidrag till en del befattningshavare av manskapsgrad inom försvarsväsendet. Men där ligger saken något annorlunda till, herr Forslund. Försvarsväsendets lönenämnd och andra myndigheter som ha yttrat sig i saken förklara, att denna höjning är berättigad och skälig på grund av att dessa befattningshavares löner ej äro reglerade. Detta framhålles också i den kungl. propositionen, men som jag här på grund av den knappa tiden för sammanträdet inte skall ge mig in på. Herr statsrådet har i det avseendet anslutit sig till de hörda myndigheterna och föreslagit detta extra tillägg på 120 kronor, som jag för min del anser är så starkt motiverat, att jag inte vill motsätta mig detsamma. Även herr statsrådet fann en inkonsekvens i vårt ståndpunktstagande, i så måtto som vi hade biträtt att Sundsvall, Östersund och Gällivare skulle komma i åtnjutande av samma dyrortstillägg som för närvarande utgår till Stockholm, Luleå och Kiruna. Men det är ju inte precis samma sak. Vi vilja inte vara med om något nytt dyrortstillägg, men kunna möjligen sträcka oss så långt som att avlägsna orter uppe i Norrland skola få samma förmåner som exempelvis Kiruna och Luleå. Det är inte detsamma som att lägga på ett nytt dyrortstillägg.

Jag finner intet skäl, herr talman, att frågå den ståndpunkt som jag tidigare intagit.

Herr Johansson, Johan Bernhard: Herr talman! Jag skall inte tvista med herr andre vice talmannen om orsakerna till de höga hyrorna i Stockholm. Det kanske blir anledning om några dar, då bostadsproduktionen behandlas, att återkomma till den saken och undersöka orsak och verkan beträffande vissa i den propositionen föreslagna åtgärder. Men jag vill gentemot herr andre vice talmannen framhålla, att vi måste bedöma situationen sådan den är just nu. Faktum är, att när det år 1931 gjordes en gruppering, visade det sig nödvändigt att inrätta en extra dyrortsgrupp över skalan grupper från A till G. Index-talet för Stockholm var vid den tiden 1,349, vid den förra året företagna undersökningen var det 1.426, och socialstyrelsen framhåller att detta motiverar en uppflyttning ända till tre grupper över G, om nämligen levnadskostnadssynpunkten skall konsekvent upprätthållas, vilket jag tycker är rättvist och billigt. Med dessa fakta för ögonen har jag inte kunnat finna annat än att det föreligger skäl att göra en ny gruppering.

Sedan vill jag ytterligare understryka att när en gruppering görs, bör man inte lägga in ett nytt system, vilket faktiskt är vad som skulle ske genom tillägget på 120 kronor, utan man bör följa de grunder som tidigare gällt, vilket just reservationen vill göra. Den föregriper ingenting, men tar med utgångspunkt från de gällande grunderna hänsyn till index-talets stegring.

Jag vidhåller alltså mitt yrkande.

Ang. provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst m. m. (Forts.)

Herr **Hamrin**: Endast några få ord — jag vet ju att kammaren av känd anledning vill bryta upp. Men jag kan inte underlåta att konstatera, att tvenne talare här uppträda mot statsutskottets förslag, vilka båda två haft tillfälle att under utredningen rörande grundvalen för dyrortsgrupperingen göra sina röster gällande, utan att detta, såvitt jag vet, har lett till något sådant resultat, att det kan beteckna en ny utgångspunkt. Dessa båda talare ha, såvitt jag också kan erinra mig, anslutit sig till den 1931 framlagda propositionen, som var byggd på de grunder som då gällde och som alltjämt gälla. Jag menar därmed att det är nödvändigt att ha någon utgångspunkt, och så länge vi ha detta system och inte ha kunnat finna något annat, så har man ingen annan utväg än att bygga på detsamma.

Jag skulle därför vilja säga, herr tälman, att man kan ge båda parterna rätt. Jag kan hålla med herr andre vice talmannen och herr Gustafsson i Benestad, att grunden är missvisande, sådana förhållandena för närvarande äro, och följaktligen bör ändras. Men å andra sidan måste jag ge herr finansministern rätt, ty han har utgått från de nuvarande grunderna och därvid kommit till det resultat som han gjort. Jag vill bara tillägga den lilla reflexionen, att herr finansministern inte följer det hittillsvarande systemet i hela dess vidd, utan gör en avrundning för att, som han säger, det inte skall bli prejudicerande. Ja, därom vill jag inte tvista, och jag har bara velat säga detta som motivering till att jag röstar för utskottets förslag, på samma gång som jag ger dem rätt som kritisera själva systemet. Och till de senare vill jag säga: Låt då denna kritik utmytna i handling och ett nytt förslag.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i avseende på det under behandling varande utlåtandet yrkats 1:o) att vad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o) att det förslag skulle antagas, som innefattades i herr Bergqvists m. fl. vid utlåtandet avgivna reservation; samt 3:o), av herr *Johansson, Johan Bernhard*, att det förslag skulle godkännas, som innehölls i den av honom och herr Holmgren vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *andre vice talmannen* och herr *Johansson, Johan Bernhard*, begärde votering, i anledning varav herr talmannen upptog vartdera av de båda återstående yrkandena med hemställan, huruvida kammaren ville antaga detsamma till kontraposition i den förestående omröstningen; och förklarade herr talmannen sig finna de härå avgivna svaren hava utfallit med övervägande ja för deras mening, som ville till kontraposition antaga godkännande av herr Bergqvists m. fl. reservation.

Herr *Johansson, Johan Bernhard*, äskade emellertid votering jämväl om kontrapositionens innehåll, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som till kontraposition i huvudvoteringen angående statsutskottets utlåtande nr 131 antager godkännande av det förslag, som innefattas i den av herr Bergqvist m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Ang. provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst
m. m. (Forts.)

Vinner Nej, har till kontraposition i nämnda votering antagits bifall till herr Johan Bernhard Johanssons yrkande i frågan.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

I följd därav uppsattes, upplästes och godkändes för huvudvoteringen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 131, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Bergqvist m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser. Herr talmannen förklarade därpå, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Gustafsson, Per*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 76;

Nej — 49.

Därjämte hade 7 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

På framställning av herr talmannen beslöts att handläggningen av återstående ärenden på föredragningslistan skulle uppskjutas till ett annat sammanträde.

Herr **Bergman** erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr talman! Jag ber härmed att få överlämna följande skrivelse:

Till riksdagen.

I enlighet med bestämmelsen i stadgarna för Interparlamentariska unionen, att varje nationell grupp av nämnda union skall till vederbörande statsmaktens kännedom bringa de beslut av den interparlamentariska konferensen, som äro av allmänt intresse, får styrelsen för riksdagens interparlamentariska grupp härmed vördsamt överlämna ett exemplar av de vid trettionde konferensen i Istanbul den 24—29 september 1934 fattade resolutionerna. Stockholm den 29 maj 1935.

Styrelsen för riksdagens interparlamentariska grupp genom

J. Bergman,
ordförande.

Ordet lämnades på begäran till herr **förste vice talmannen**, som anförde: Jag ber att få hemställa, herr talman, att kammaren måtte besluta, att statsutskottets utlåtanden nr 143, 144 och 145 ävensom samma utskotts memorial nr 146 skola på föredragningslistan för nästa sammanträde uppföras närmast efter statsutskottets utlåtande nr 142.

Vad herr förste vice talmannen sålunda hemställt bifölls.

Anmälades och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 257, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt befrielse för riksbanken från skyldighet att inlösa av banken utgivna sedlar med guld; och

nr 258, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående rätt för Konungen att i vissa fall inställa tillämpningen av 13 § andra stycket lagen för Sveriges riksbank den 30 juni 1934 och av §§ 9 och 17 lagen om rikets mynt den 30 maj 1873.

Anmälades och godkändes andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 264, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 3 med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet m. m.

Anmälades och bordlades statsutskottets utlåtanden:

nr 11, angående regleringen för budgetåret 1935/1936 av utgifterna under riksstatsens elfte huvudtitel, i vad angår anslaget till allmänna indragningsstaten;

nr 147, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förlagskapital för upprättande vid institutet och förskolan för blindade å Tomtebodas av en materialdepå för blindade kvinnor;

nr 148, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 174 gjorda framställning angående dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter;

nr 149, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till statskontoret för budgetåret 1935/1936 m. m.;

nr 150, i anledning av Kungl. Maj:ts under sjunde huvudtiteln av statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag till Tullverket: Omkostnader; samt

nr 151, i anledning av väckta motioner om restitution till Gävle stad av viss del av stämpelavgiften för en av änkefru Antonie Rettig gjord donation.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 1.05 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.
